

Porcelan, dopolnjevanje manjkajočih delov

Nina Mertik, Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož / Regional Museum Ptuj-Ormož

Večini predmetov iz porcelana, ki jih dobimo v restavratorsko delavnico, manjkajo posamezni deli. Lahko so to le manjši koščki ali odkruški, pogosto manjkajo ročaji ali držaji na pokrovčkih, izlivi in dulci ter aplikacije, lahko pa tudi drugi večji deli predmeta. Za restavriranje takih poškodb moramo poznati več tehnik in vrst materialov, da najdemo najboljšo rešitev za določen predmet.

Pri rekonstrukciji se glede na poškodbe najprej odločamo, na kakšen način bomo predmet sestavili, katero lepilo bomo uporabili in kakšno metodo bomo izbrali za sestavljanje in lepljenje. Razmisliti moramo tudi o materialih in tehnikah, ki jih bomo uporabili kasneje pri dopolnjevanju manjkajočih delov: opora pri modeliranju – »backing«, polnilo/material za nadomestilo manjkajočega dela, prosto modeliranje, izdelava kalupa, odlivanje itd. Namen dopolnjevanja je lahko estetski ali le podpora strukturi predmeta. Glede na to, kako bo predmet hranjen, obravnavan in interpretiran, in glede na samo naravo predmeta se odločimo za najprimernejšo metodo.

Sladkornica iz tankega porcelana s pokrovčkom, poslikana s cvetličnim motivom, je imela odlomljen ročaj in odločili smo se za rekonstrukcijo. Ker je imela sladkornica dva ročaja, ni bilo potrebe po modelaciji ročaja in smo manjkajočega izdelali s pomočjo dvodelnega silikonskega kalupa. Izbirali smo med dvema možnostma apliciranja ročaja: dopolnjevanje *in situ* – dopolnjevanje z epoksi smolo

in nameščenim kalupom na original, ali *izlivanje manjkajočega ročaja* in pritrjevanje na original z reverzibilnim lepilom.

Odločili smo se za prvo možnost, in sicer zaradi več razlogov. Prvi je čisto praktičen z vidika kasnejšega ravnanja s predmetom, saj ima predmet ročaje, za katere bi ga večina verjetno prijala, čeprav navodila za rokovanje govorijo drugače. Drugi razlogi so estetski in originalu med delom povzročajo manj stresa.

Predmet smo najprej očistili v deionizirani vodi z dodatkom nevtralnega detergenta in ga sprali. Nato smo se lotili izdelave dvodelnega silikonskega kalupa – za to smo potrebovali plastelin, silikonski kavčuk K31 in ločevalec. Izdelan dvodelni kalup smo tesno povezali z dvema trdimi kartonoma na vsaki strani – spodaj ravno odrezana za kasnejšo namestitvev. Porcelan je bolj ali manj prosojen in če se hočemo čim bolj približati originalu, za izdelavo manjkajočih delov uporabljamo epoksi smolo s polnili in pigmenti. V našem primeru smo uporabili Araldite 2020, Acematt TS 100 za zmanjšanje viskoznosti in China Clay white kot polnilo. Tako smo dosegli ravno pravo prosojnost in barvo. Pripravljeno maso smo počasi zlili v kalup, sladkornico namestili na kalup s kartonsko oporo ter jo z obeh strani dobro podprli do naslednjega dne. Po odstranitvi kalupa smo porezali in pobrusili odvečni material izlitega ročaja, ki je nastal na stikih kalupov, ter z barvami za porcelan Pebeo doslikali zlato črto.

Slika 1 Sladkornica proizvodnje G. Benedikt, pred posegom.
Slika 2 Manjkajoči ročaj sladkornice.
Slika 3 - 5 Izdelava dvodelnega silikonskega kalupa.

Slika 6 Snemanje kalupa po izlivanju ročaja *in situ*.
Slika 7 Izlit ročaj z ostanki mase za dopolnjevanje.
Slika 8 in 9 Sladkornica po posegu.